

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

หลักประชาธิปไตยกับการปกครองโดยใช้กฎระเบียบ

ให้เอื้ออำนวยต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

จัดทำโดย พล.อ.ท. มนต์ ชวนะประยูร

รหัส ๖๕๑๐๒๔

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑๐

วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักประชาธิปไตยกับการปกครองโดยใช้กฎระเบียบให้อำนาจต่อผู้ได้บังคับบัญชา

พลอากาศโท มนต์ ชวนะประยูร

บทนำ

ชาร์ล-หลุยส์ เดอ เซอองดา บารอนแห่งลาแบรด์และมงแต็สกีเยอ (ฝรั่งเศส: Charles-Louis de Secondat, baron de La Brède et de Montesquieu) หรือรู้จักกันในชื่อ มงแต็สกีเยอ (ฝรั่งเศส: Montesquieu) เป็นนักวิพากษ์สังคมและนักคิดทางการเมืองชาวฝรั่งเศสผู้มีชีวิตอยู่ในยุคเรืองปัญญา มีชื่อเสียงเกี่ยวกับทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจที่พูดถึงในการปกครองสมัยใหม่และใช้ในรัฐธรรมนูญในหลายประเทศ ได้ให้ความสำคัญของหลักการแบ่งแยกอำนาจที่มีต่อการเมืองการปกครองของประเทศเสรีประชาธิปไตยไว้ว่า

๑. การแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักที่แสดงถึงการแบ่งแยกการใช้อำนาจขององค์กร โดยองค์กร (ที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนตามรัฐธรรมนูญ)ใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการผ่านทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี (รัฐบาล) และศาล

๒. หลักการแบ่งแยกอำนาจมิได้หมายความว่า องค์กรผู้ใช้อำนาจทั้งสามข้างต้นจะต้องมีอำนาจเท่าเทียมกัน อำนาจใดอำนาจหนึ่งอาจอยู่เหนืออำนาจอีกอำนาจหนึ่งก็ได้ แต่ต้องมีใช้อำนาจที่เหนือกว่าเด็ดขาด และอำนาจที่อยู่ภายใต้ก็จะต้องมีมาตรการที่เป็นหลักประกันในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนได้พอควร

๓. องค์กรผู้ใช้อำนาจทั้งสามอาจใช้อำนาจขององค์กรฝ่ายอื่นได้ ไม่จำเป็นต้องใช้อำนาจภายในอำนาจของตน ดังที่เคยเข้าใจกันว่า การแบ่งแยกอำนาจต้องแบ่งโดยเด็ดขาด จะไปใช้อำนาจขององค์กรอื่นไม่ได้

๔. หลักการนี้ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของกันและกันทั้งสามฝ่าย

๕. หลักการแบ่งแยกอำนาจเพื่อประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ปลอดจากการใช้อำนาจโดยมิชอบขององค์กรของรัฐที่ใช้อำนาจทั้งสาม

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) มาเป็นระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ สำหรับความหมายของประชาธิปไตยนั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยว่า เป็นรูปแบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ ส่วนคำว่าระบอบหมายถึง แบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครอง ดังนั้น คำว่าระบอบประชาธิปไตย จึงหมายความว่า แบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ และหากพิจารณาความหมายของประชาธิปไตยตามรากศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำว่าประชาธิปไตยตรงกับภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมาจากศัพท์ภาษากรีก ๒ คำ รวมกันคือ Demos ซึ่งแปลว่าประชาชน กับ Kratos ซึ่งแปลว่าอำนาจ หรือการปกครอง ดังนั้น ประชาธิปไตย หรือ Democracy จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน ซึ่งอำนาจสูงสุดในการปกครองจะมาจากประชาชน ทศนคติ และความคิดเห็นของประชาชนในชาติ ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผู้นำและคณะรัฐบาลเปรียบเสมือนผู้แทนของประชาชนที่ได้รับมอบอำนาจให้มาบริหารประเทศ

ในส่วนของกระทรวงกลาโหมที่เป็นหน่วยงานของรัฐบาลนั้น การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับประเทศชาติและประชาชน จึงต้องปฏิบัติเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน และประชาชนจึงเป็นเจ้าของกองทัพอากาศที่แท้จริง อีกทั้งในยุคปัจจุบันที่การแสดงทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนมีการเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น การดำเนินการใด ๆ ของกองทัพอากาศ จึงต้องรับฟังทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชน เนื่องจากกองทัพอากาศจะไม่สามารถปฏิบัติภารกิจใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยปราศจากการสนับสนุนจากประชาชน โดยในบทบาทของกองทัพอากาศต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ หน้าที่ของกองทัพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เน้นการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน การสร้างศักยภาพในการป้องกันประเทศ การส่งเสริมความมั่นคงภายในประเทศ การมีธรรมาภิบาลและการส่งเสริมขวัญและกำลังใจของกำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งกองทัพอากาศได้ยึดถือตามหลักของรัฐธรรมนูญโดยการนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองกำลังพลรวมถึงการพิจารณาใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับของทหารให้เอื้ออำนวยต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนกองทัพอากาศให้เป็นองค์กรแบบประชาธิปไตยในบริบทของทหาร รวมทั้งการสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาของประชาชนที่เป็นเจ้าของกองทัพอากาศ ให้เปลี่ยนมามีทัศนคติที่ดีต่อกองทัพมากยิ่งขึ้น

บทความทางวิชาการเรื่อง “หลักประชาธิปไตยกับการปกครองโดยใช้กฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อผู้ใต้บังคับบัญชา” จะได้กล่าวถึงการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้กับกฎระเบียบของกองทัพอากาศ โดยพิจารณาถึงอรรถประโยชน์ที่กำลังพลจะได้รับจากการปกครองโดยใช้หลักประชาธิปไตย อีกทั้งมีส่วนในการช่วยสนับสนุนแนวทางในการปลูกฝังค่านิยมหลัก และการสร้างจิตสำนึกในความเป็นทหารอากาศ (Air-minded) ตามค่านิยมหลักของกองทัพอากาศ ๓ ประการ “AIR” ดังนี้

๑. Airmanship (ความเป็นทหารอากาศ) หมายถึง การแสดงออกถึงความเป็นทหารอากาศที่มีระเบียบวินัย รู้หลักการ ขั้นตอน และมีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ อย่างมืออาชีพ มีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมภายใต้ความเสี่ยงในทุกสถานการณ์และสามารถทำงานเป็นทีมเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน

๒. Integrity and Allegiance (ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดี) หมายถึง มีความยึดมั่นในระบบเกียรติศักดิ์ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กล่าวกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อตรง ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพพร้อมเปิดใจรับความคิดเห็นของผู้อื่น

๓. Responsibility (ความรับผิดชอบ) หมายถึง ความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร สังกัดและประเทศชาติ เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โดยจะได้กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของกำลังพลตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๑. สิทธิและเสรีภาพในการลาพักผ่อน

ในระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕ ส่วนที่ ๕ การลาพักผ่อนข้าราชการมีสิทธิลาพักผ่อนประจำปีในปีงบประมาณหนึ่งได้ ๑๐ วันทำการ ถ้าในปีใดข้าราชการผู้ใดมิได้ลาพักผ่อนประจำปี หรือลาพักผ่อนประจำปีแล้วแต่ไม่ครบ ๑๐ วันทำการ ให้สะสมวันที่ยังมิได้ลาในปีนั้นรวมเข้ากับปีต่อ ๆ ไปได้ แต่วันลาพักผ่อนสะสมรวมกับวันลาพักผ่อนในปีปัจจุบันจะต้องไม่เกิน ๒๐ วันทำการ

สำหรับผู้ที่ได้รับราชการติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ให้มีสิทธิในวันลาพักผ่อนสะสมรวมกับวันลาพักผ่อนในปีปัจจุบันได้ไม่เกิน ๓๐ วันทำการ

การปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาต่อกำลังพลของกองทัพอากาศได้ยึดหลักธรรมาภิบาล และหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยปฏิบัติต่อกำลังพลตามกฎหมายของประเทศ หรือระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การลาพักผ่อนได้ถูกตราขึ้นเป็นระเบียบ และกองทัพอากาศได้ยึดถือและนำมาใช้ปฏิบัติต่อกำลังพล โดยการอนุญาตให้กำลังพลทุกระดับชั้นในกองทัพอากาศมีสิทธิและเสรีภาพในการลาหยุดพักจากการที่ต้องปฏิบัติงานต่อเนื่องเป็นเวลานาน ได้ใช้วันลาเต็มตามที่ตามสิทธิที่กำหนดไว้ในระเบียบ เพื่อช่วยลดและบรรเทาอาการเหนื่อยล้า ทั้งร่างกายและจิตใจจากการปฏิบัติงาน หรือใช้วันลาไปตามวัตถุประสงค์ส่วนตัวอื่น ๆ โดยไม่ขัดกับระเบียบและข้อบังคับอื่นๆ ของกองทัพอากาศ และไม่เกิดผลเสียต่อหน่วยงานและภารกิจ

นอกเหนือไปจากนั้น เมื่อผู้เขียนเป็นผู้บังคับหน่วยในระดับฝูงบิน กองบิน และหน่วยในระดับกรมยังได้ส่งเสริมสิทธิในด้านนี้อย่างจริงจัง โดยได้กำหนดเป็นนโยบายหรือกลยุทธ์ (Stratagem) ให้กำลังพลได้ลาพักผ่อนอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยมของหน่วยงานในไทยนั้นมักจะยึดถือว่าผู้ใดที่ทำงานทุกวันโดยไม่ขาด ไม่ลาเลยนั้นเป็นผู้ที่ขยันขันแข็ง และผู้ที่ลาพักผ่อนเป็นผู้ที่ไม่ได้ทุ่มเทให้หน่วยงานเท่าที่ควร โดยในบางครั้งไม่ได้ใช้หลักประสิทธิภาพ (Competency) ในการปฏิบัติงานมาเป็นตัวชี้วัด แต่กลับนำจำนวนวันที่มาทำงานมาเป็นตัวชี้วัด ทั้ง ๆ ที่ในบางคนนั้น การมาทำงานอาจไม่ได้สร้างประสิทธิผลให้กับหน่วยงานเท่าที่ควร

การณรงคืให้ลาพักผ่อนนั้น ผู้เขียนได้กำหนดเงื่อนไขว่า ผู้ที่ลาพักผ่อนจะต้องถ่ายทอดงานให้ผู้อื่นสามารถปฏิบัติงานทดแทนตนเองได้ ซึ่งเป็นการบังคับทางอ้อมให้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่น ดังนั้นหน่วยงานจะมีผู้ที่ปฏิบัติงานในแต่ละด้านทดแทนกันได้ตลอดเวลา ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานอย่างเต็มที่ ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

๒. การส่งเสริมให้ถ่ายทอดความรู้

การถ่ายทอดความรู้ Knowledge Transfer เป็นการเรียกกระบวนการแบ่งปันความรู้ที่ถูกถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปยังอีกคน กลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่ม หรือจะเป็นจากหน่วยงานหนึ่งไปยังอีกหน่วยงานหนึ่ง กล่าวคือเป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ไปยังผู้ที่ต้องการความรู้ หรือการได้มาซึ่งความรู้ของผู้ที่ต้องการความรู้ (Knowledge Transfer) เป็นเหมือนการพิสูจน์อย่างหนึ่งการของการทำงานร่วมกันของกำลังพลในกองทัพอากาศที่ร่วมกันถ่ายทอดความรู้ของกำลังพลในทุก ๆ ระดับ โดยในการถ่ายทอดองค์ความรู้นั้น กองทัพอากาศได้ยึดหลักประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในหน่วยงาน ด้วยวิธีการพิจารณา รวบรวม ปรับปรุง พัฒนา และเพิ่มเติมเนื้อหาให้สอดคล้องและทันสมัย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง แล้วจึงนำมาถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ตามวัตถุประสงค์ของภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ในกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้นั้น ประกอบไปด้วย

๑. การกำหนดโครงสร้างให้เอื้อต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีการสร้างความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน (Unity of Effort) เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกำลังพลในหน่วย

๒. การมีความเข้าใจร่วมกัน (Common Understanding) หมายถึงความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของภารกิจ ทำให้ผู้ปฏิบัติยอมรับที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นอย่างไม่มีข้อแม้ หรือไม่เก็บความรู้เอาไว้แต่เพียงผู้เดียว

๓. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการถ่ายทอดความรู้ (Suitable Environment) อาทิ การลดระยะห่างระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการสื่อสารแบบที่ไม่ต้องเป็นทางการบ้างในบางโอกาส เพื่อช่วยให้กำลังพลในหน่วยเข้าถึงผู้บังคับบัญชาได้ง่ายขึ้นและเกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยหาเวลาไปพบปะพูดคุยกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อสอบถามความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ สร้างทัศนคติของความใส่ใจและความไว้วางใจในหมู่กำลังพลภายในหน่วย ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้กำลังพลในหน่วยเกิดความไว้วางใจกัน มีความสนใจในมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้อื่นอย่างหลากหลายมากขึ้น

๔. การสร้างขวัญและกำลังใจ (Morality) ก็มีส่วนสำคัญไม่น้อย อาทิ การตั้งรางวัลและผลตอบแทนซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจภายนอกสำหรับส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ และการมอบรางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติการถ่ายทอดความรู้ที่มีความโดดเด่นของแต่ละสายงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจภายในให้คนที่มีความรู้ความสามารถได้เข้ามาทำงาน ทำให้เกิดการระดมมันสมองและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่กำลังพลคนอื่น ๆ และเป็นการสร้างพฤติกรรมเลียนแบบในทางที่ดีให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน

๕. การสร้างวัฒนธรรมของการถ่ายทอดความรู้ (Culture of Knowledge Transfer) วัฒนธรรมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ ด้วยจะต้องมีการสร้างความเข้าใจและเรียนรู้ถึงความแตกต่างของวัฒนธรรม

๕.๑ จัดการประชุมเพื่อพูดคุยเพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อดี ข้อเสีย ข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ ขององค์ความรู้ที่มีอยู่ จากนั้นก็ร่วมกันหาหนทางที่จะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

๕.๒ ฝึกรการทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อสร้างความสามัคคีในหน่วยงาน และสร้างการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบและชอบในการทำงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถนำความรู้ความสามารถที่มีมาใช้ในการทำงานที่นำไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน

๕.๓ การนำหลักการ No Blame Culture มาใช้อย่างจริงจัง โดยกำหนดให้ผู้ที่ทำงานผิดพลาดมาเล่าหรือถ่ายทอดประสบการณ์หรือบทเรียนให้เพื่อนร่วมงานทราบ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำไปรวบรวมเป็นองค์ความรู้ของหน่วยงานเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดซ้ำเดิมอีก รวมทั้งยกย่องชมเชยผู้ที่สามารถรับรู้ได้ว่าตนเองได้ทำงานผิดพลาดและนำไปประสบการณ์นั้นมาถ่ายทอดให้กับผู้อื่นต่อไป ซึ่งในหัวข้อนี้ การปฏิบัติในระดับฝูงบินนั้นอาจหมายถึงการได้ช่วยชีวิตผู้อื่น เนื่องจากข้อผิดพลาดที่ตนเองพบในขณะที่ฝึกบินหรือฝึกรบและนำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นนั้น จะทำให้คนอื่นทราบและระมัดระวังต่อไป

๖. การสร้างความเสมอภาคในการถ่ายทอดความรู้ (Equivalent) ซึ่งถึงแม้ว่าในแต่ละระดับชั้นยศจะมีความรู้ความสามารถหรือข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป แต่ในทุก ๆ ระดับถือว่ามีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนากองทัพ โดยการถ่ายทอดความรู้จะทำให้ผู้ปฏิบัติยอมรับในการทำงานร่วมกันโดยเสมอภาค ตามขอบเขตที่ได้รับมอบหมายและเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย

๓. การแลกเปลี่ยนข้อมูล ถ่ายทอดคำสั่ง และการทำงานที่เกื้อกูลกันโดยอาศัยเทคโนโลยี

กองทัพอากาศได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ถ่ายทอดคำสั่ง และการทำงานสนับสนุนและพึ่งพากันโดยอาศัยเทคโนโลยีระหว่างหน่วยงานภายใน/ภายนอกกองทัพอากาศ และหน่วยงานอื่น ซึ่งรวมไปถึงหน่วยงานทางทหารของต่างประเทศที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและมีความร่วมมือกันทางด้านการทหาร โดยสร้างระบบ

การติดต่อสื่อสารให้มีความสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกองทัพให้ได้มากที่สุด ดังจะเห็นได้จากการทำงานด้านการปฏิบัติการข่าวและการต่อต้านข่าวกรองของกองทัพอากาศ ระบบที่นำมาใช้ในการบูรณาการด้านการข่าวกรอง ได้แก่ ระบบบูรณาการข่าวกรองภูมิสารสนเทศกรมข่าวทหารอากาศ (GEOINT Portal, Geometry Intelligence Portal) ซึ่งแบ่งการทำงานเป็น ๒ ระบบ ระบบแรกคือ (GEOINT Air Competency Assessment System : ACAS) เป็นระบบที่สนับสนุนงานด้านยุทธการหรือการรบทางอากาศ สำหรับเตรียมกำลังในภาวะปกติและเตรียมรับแผนเผชิญเหตุในภาวะฉุกเฉิน โดยข้อมูลในระบบ ACAS ได้แก่ การวางกำลังกองทัพอากาศประเทศรอบบ้านและเวียดนาม ข้อมูลเทคนิค (อากาศยาน เรดาร์ อาวุธต่อสู้อากาศยาน ฯลฯ) แฟ้มเป้าหมายทางอากาศดิจิทัล ข้อมูลสถิติการตรวจรับอากาศยานประเทศรอบบ้านจากระบบตรวจจับของกองทัพอากาศ ข้อมูลสถานการณ์ด้านการข่าว ข้อมูลพื้นฐานประเทศ ข้อมูลประวัติบุคคล และรับข้อมูลการวางกำลังทางบกตามแนวชายแดนประเทศรอบบ้านจาก กรมข่าวทหารบก หน่วยข่าวกรองทางทหารกองทัพบก รวมถึงการใช้เครื่องมือที่สามารถวางแผนได้แบบออนไลน์ เช่น เครื่องมือวัดทั้งแบบวัดระยะทางและแบบพื้นที่ เครื่องมือวาดภาพกราฟิกเพื่อนำเสนอภาพการเตรียมสภาวะแวดล้อมด้านการข่าว และหนทางปฏิบัติของฝ่ายตรงข้ามที่ชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาเห็นภาพข้อมูลการรบได้ชัดเจนมากขึ้น และสามารถนำเสนอภาพการวางแผนให้กับผู้บังคับบัญชาตัดสินใจได้ทันที และระบบที่สองคือ ระบบวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ข่าวกรองภูมิสารสนเทศ (GEOINT Analysis and Monitoring System : AMS) ซึ่งเป็นระบบที่สนับสนุนงานด้านการข่าวและงานที่มีใช้การรบ โดยระบบ AMS จะแสดงสถานการณ์ข่าวที่รวบรวมทั้งข่าวในประเทศและข่าวต่างประเทศ ซึ่งมีสัญลักษณ์แยกด้านของสถานการณ์ให้เห็นชัดเจน เช่น ด้านการเมือง ด้านการทหาร ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยสามารถเรียกดูรายละเอียดสถานการณ์พร้อมพิกัดและรูปภาพที่เกี่ยวข้องได้ อีกทั้งสามารถสืบค้นสถานการณ์ได้ในลักษณะหน้าที่ต้องการ และในลักษณะคัดกรอง เช่น ตามห้วงเวลา ประเภทสถานการณ์ แบบพิกัดและรัศมี ค้นหาข้อมูลด้วยคำค้น และสามารถดูความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ บุคคล กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ และการใช้เครื่องมือที่สามารถวางแผนได้แบบออนไลน์ การใช้ระบบ GEOINT Portal นั้นมีความต่อเนื่อง พร้อมต่อการใช้งานและเมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือสถานการณ์วิกฤต สามารถตอบสนองและสนับสนุนให้กับหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันที

นอกจากการใช้เทคโนโลยีในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ถ่ายทอดคำสั่ง และการทำงานที่เกื้อกูลกันทางด้านทหารดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในการทำงานแบบปกติด้านอื่น ๆ อาทิ การแลกเปลี่ยนข้อมูลในการปฏิบัติงาน การถ่ายทอดคำสั่งไปยังหน่วยเกี่ยวข้องในกองทัพอากาศ ได้ถูกปรับเปลี่ยนตามสภาวะการณ์ของโลกปัจจุบันมาเป็นการทำงานในสภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งเป็นแนวทางที่หลากหลาย ๆ หน่วยงานจะต้องปรับเปลี่ยนชุดพฤติกรรมและรูปแบบการใช้ชีวิตไปพร้อม ๆ กันทั่วโลก ในช่วงที่ไวรัส Covid-๑๙ ระบาด เช่น จากการทำงานรูปแบบเดิม ๆ กองทัพอากาศได้เพิ่มการใช้เทคโนโลยีสำหรับการทำงานที่บ้าน (Work From Home) หรือทำงานทางไกลเข้าไปด้วย โดยที่ยังสามารถแลกเปลี่ยนและรับ-ส่ง ข้อมูลของงานที่ทำได้ มีการถ่ายทอดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้ปฏิบัติได้ และจากผู้ที่ปฏิบัติหน้าเรียนผลการปฏิบัติไปยังผู้บังคับบัญชาขึ้นไปตามลำดับชั้นได้สะดวกทันเวลา และสามารถนำข้อมูลที่ต้องการไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เพราะในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีการสื่อสารมีการเชื่อมต่อข้อมูล (Data) โดยใช้โปรแกรมประชุมออนไลน์ที่กองทัพอากาศนิยมใช้งาน ได้แก่ Zoom meeting หรือ Google Meet ซึ่งโปรแกรมดังกล่าวเป็นการประชุมออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(Web conference) ทำให้เกิดความสะดวกสบายคล่องตัว ไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ที่มีความยุ่งยาก โดยอาศัยเพียงแค่คอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการเชื่อมต่อโปรแกรมเท่านั้น นอกจากการประชุมที่เป็นการสื่อสารเป็นกลุ่มใหญ่และเป็นทางการ ยังมีการสื่อสารที่ต้องการความเป็นส่วนตัวหรือกลุ่มย่อย เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร ซึ่งส่วนใหญ่เราจะทำการสื่อสารผ่านโปรแกรมที่เป็นที่นิยมอย่างมาก ได้แก่ Line เนื่องจากมีการใช้งานที่ง่ายไม่สลับซับซ้อนและมีลูกเล่นที่น่าสนใจ การใช้โปรแกรมต่าง ๆ เหล่านี้ ช่วยให้การทำงานสะดวกรวดเร็ว สามารถรับส่งข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต รองรับการใช้งานได้พร้อมกันหลายอุปกรณ์ จึงสามารถตอบสนองการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกหนึ่งรูปแบบของการใช้เทคโนโลยีนี้มาช่วยสนับสนุนการทำงาน คือ การที่หน่วยงานต่าง ๆ ของกองทัพอากาศมักจะมีการประชุมร่วมกันผ่านระบบ VTC (VDO Tele Conference หรือการประชุมทางไกลโดยผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์และเครือข่ายเพื่อการแสดงภาพและเสียง) อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมภายในหรือภายนอกกองทัพกับผู้ร่วมประชุมที่มีที่ตั้งหน่วยอยู่ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ การตัดสินใจลงมติให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ นอกจากนี้กองทัพอากาศยังได้ใช้การประชุมผ่านระบบ VTC ในการกระชับความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างกองทัพกับกองทัพต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนส่งเสริม และการรักษาความมั่นคงเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงการยกระดับความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างสองประเทศแบบทวิภาคี เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติด้วย

ตามที่ได้กล่าวถึงตัวอย่างการที่กองทัพอากาศได้นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบูรณาการด้านข่าวกรอง ได้แก่ ระบบบูรณาการข่าวกรองภูมิสารสนเทศกรมข่าวทหารอากาศ (GEOINT Portal) ทั้งระบบ (GEOINT Air Competency Assessment System : ACAS) ที่สนับสนุนงานด้านยุทธการหรือการรบทางอากาศ สำหรับเตรียมกำลังในภาวะปกติและเตรียมรับแผนเผชิญเหตุในภาวะฉุกเฉิน และระบบวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ข่าวกรองภูมิสารสนเทศ (GEOINT Analysis and Monitoring System : AMS) ซึ่งเป็นระบบที่สนับสนุนงานด้านการข่าวและงานที่มีใช้การรบ ซึ่งการใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนการทำภารกิจต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งช่วยให้กำลังพลหรือบุคลากรในกองทัพหรือองค์กรต่าง ๆ ได้รับประโยชน์ โดยสามารถปฏิบัติงานได้ง่าย รวดเร็ว ประหยัดเวลา ใช้ทรัพยากรน้อยลง มีการพัฒนาการทำงานร่วมกัน และมีข้อมูลผูกพันในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ความพร้อมและความเชี่ยวชาญในการใช้งานเทคโนโลยีของผู้ปฏิบัติงานที่จะทำให้งานที่ออกมามีประสิทธิภาพสมกับที่เป็นของทัพอากาศของประเทศชาติและประชาชนภายใต้องค์พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นไปตามหลักประชาธิปไตยและพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ (หมวด ๓) การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (หมวด๔) การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (หมวด ๕) การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และ (หมวด๖) การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ

๔. การใช้ประโยชน์จากการไปราชการหรือการมอบหมายให้ไปราชการ

ในด้านการไปราชการของกำลังพลนั้น นอกจากจะเป็นการไปทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากหน่วยงานและผู้บังคับบัญชาแล้ว สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อกำลังพลและหน่วยงานในทางอ้อมด้านอื่น ๆ ยังมีอีกมาก เช่น การไปประชาสัมพันธ์ถึงหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานให้กับประชาชนในพื้นที่ได้ทราบและเข้าใจถึงการทำงานของกองทัพอากาศ และยังสามารถรับความคิดเห็น

ของประชาชนมาปรับปรุงการทำงานของกองทัพอากาศได้อีกด้วย โดยหากประชาชนมีความเข้าใจและสนับสนุนการปฏิบัติงานของกองทัพอากาศแล้ว่อมจะทำให้การปฏิบัติงานของกองทัพอากาศมีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างแน่นอน

ตัวอย่าง เช่น เมื่อครั้งผู้เขียนดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองบิน ๗ สุราษฎร์ธานีนั้น ได้ติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ รวมทั้งได้มอบหมายให้ผู้ที่ทำหน้าที่ด้านกิจการพลเรือน ดำเนินการอย่างจริงจังในการที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับทุกหน่วยงานและประชาชน จึงทำให้การปฏิบัติงานของกองบิน ๗ ในด้านต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนจากทุกหน่วยงานและประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นอย่างดี โดยที่ทุก ๆ ท่านมีความรู้และเข้าใจตรงกันว่า อาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีมูลค่าหลายหมื่นล้านบาทที่มาจากภาษีของประชาชนนั้นเป็นของทุกคน และข้าราชการทหารอากาศเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในการใช้งานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๕. การปกครองทหารตามหลักประชาธิปไตย

หลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศหรือบางที่เรียกกันว่าอำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจที่ได้มาจากประชาชนและผู้ที่จะได้อำนาจปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ รัฐบาลที่เป็นผู้ใช้อำนาจบริหารแทนประชาชนจะต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน และรัฐบาลจะต้องไม่ละเมิดสิทธิเหล่านี้ เว้นแต่เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวม เพื่อรักษาศีลธรรมอันดีงามของประชาชน หรือเพื่อสร้างสรรค์ความเป็นธรรมแก่สังคมเท่านั้น ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสมอกันในการที่จะได้รับบริการทุกชนิดที่รัฐจัดให้แก่ประชาชน ยศถาบรรดาศักดิ์ไม่ก่อให้เกิดอภิสิทธิ์หรือสิทธิพิเศษแก่บุคคลนั้นแต่อย่างใด รัฐบาลถือกฎหมายและใช้ความเป็นธรรมเป็นบรรทัดฐานในการปกครอง และในการแก้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มชน รวมทั้งจะต้องไม่ออกกฎหมายที่มีผลเป็นการลงโทษบุคคลย้อนหลัง ซึ่งในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้กำหนดหลักพื้นฐานแบ่งออกได้เป็น ๕ ประการ ดังนี้

๑. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน ในหลักการข้อนี้จะเป็นเรื่องของ การให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยที่จะต้องเป็นของประชาชน เพื่อให้การปกครองเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

๒. หลักเสรีภาพ ในหลักการข้อนี้จะเป็นการให้ความสำคัญกับเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเสรีภาพเหล่านี้จะต้องมีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดซึ่งกันและกัน

๓. หลักความเสมอภาค หลักการในข้อนี้ให้ความสำคัญกับความเสมอภาค ถึงแม้ว่ามนุษย์เราจะเกิดมามีความแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างเหล่านี้เป็นเพียงความแตกต่างกันทางกายภาพ สำหรับความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทาง โอกาส ซึ่งหมายถึงประชาชนจะมีโอกาสที่ เท่ากันในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

๔. หลักกฎหมาย หลักการในข้อนี้จะให้ความสำคัญกับการบัญญัติกฎหมายที่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน โดยมีความชอบธรรม บังคับใช้กับประชาชนอย่างยุติธรรมมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือก ปฏิบัติว่าจะใช้กับบุคคลใด

๕. หลักเสียงข้างมาก ปัจจุบันประชากรมีจำนวนมาก ซึ่งเป็นการยากที่จะให้ทุกคนมีความคิดเห็นเหมือนกัน ดังนั้นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยหลักการเสียงข้างมาก เพราะเสียงเอกฉันท์

คงจะเป็นไปได้ยาก ส่วนการใช้เสียงข้างมากแค่นั้นเป็นเกณฑ์นั้นขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหา ถ้าสำคัญมากคงต้องใช้เสียงข้างมากที่มากกว่าครึ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามหลักการเสียงข้างมาก (Majority Rules) ก็ไม่อาจจะละเลยสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Rights)

กองทัพอากาศเป็นกองทัพที่ได้นำหลักประชาธิปไตยพื้นฐานมาใช้ในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ในการปกครองบังคับบัญชากำลังพล เพื่อให้การปกครองบังคับบัญชาเป็นไปตาม (๑) หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน (๒) หลักเสรีภาพ (๓) หลักความเสมอภาค (๔) หลักกฎหมาย (๕) หลักเสียงข้างมาก ซึ่งพิจารณาโดยภาพรวมแล้วจะไม่มีแตกต่างจากองค์กรอื่น ๆ แต่ก็ต้องพิจารณาด้วยว่าหากนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในสังคมทหารแล้ว จะไม่สูญเสียความสามารถในการป้องกันประเทศ ซึ่งการปฏิบัติการทางยุทธวิธีและการรบทางทหาร อาจต้องใช้วิธีการเฉพาะเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ที่ต้องใช้ความเด็ดขาดและการสั่งการของผู้บังคับบัญชาที่ใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ได้รับคำสั่งต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมิเช่นนั้นจะถือว่ามีความผิดวินัยร้ายแรง ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นโล่คอยปกป้องและสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติในยามสงคราม ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่กำลังพลทุกคนพึงระลึกไว้และถือเป็นพันธกิจหลักกองทัพอากาศที่ต้องยึดถือและปฏิบัติ ดังพระดำรัสของ จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิศณุโลกประชานารถ พระบิดาแห่งกองทัพอากาศไทย ความว่า “กำลังในอากาศ เป็นโล่อันแท้จริงอย่างเดียวที่จะกันมิให้การสงครามมาถึง ท่ามกลางประเทศของเราได้ทั้งเป็นประโยชน์ใหญ่ยิ่งในเวลาปกติ” (Air Power is the sole shield to protect our nation against wars and also renders great service for transportation during peacetime.” ส่วนในการออกคำสั่ง ขอบังคับ และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชาในกองทัพอากาศ หากเป็นเรื่องสิทธิต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจ แต่เป็นสิทธิประโยชน์ที่เป็นสวัสดิการของข้าราชการ ผู้บังคับบัญชาจะรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่ของกำลังพลในกองทัพอากาศว่าเห็นเป็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว และจะนำความคิดเห็นของกำลังพลส่วนใหญ่ไปเป็นทางเลือกในการปฏิบัติและพิจารณา นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชายังต้องนำหลักความเสมอภาคไปใช้กับกำลังพลของกองทัพอากาศทุกคนไม่เลือกปฏิบัติว่าเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน พนักงานราชการ หรือลูกจ้าง ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายก็ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยในการออกคำสั่งต่างๆ ของผู้บังคับบัญชาในกองทัพอากาศจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เคารพต่อหลักกฎหมาย และต้องไม่ทำการใดที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ส่วนสิทธิประชาธิปไตยภายนอกกองทัพอากาศที่เป็นสิทธิพื้นฐานของข้าราชการในกองทัพอากาศ ในการเลือกผู้แทนราษฎรนั้นเป็นอำนาจเฉพาะตัว ผู้บังคับบัญชาในกองทัพอากาศจะไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวแทรกแซงในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นการส่งเสริมสิทธิประชาธิปไตยพื้นฐานของกำลังพลในกองทัพอากาศ นอกจากนี้ยังสามารถใช้สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ โดยกองทัพอากาศได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการและบุคคลภายนอกมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้รับความเดือดร้อน อันเป็นการแสดงออกถึงความเคารพในหลักการแห่งประชาธิปไตย สำหรับเรื่องสิทธิเสรีภาพนั้นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่สังกัดอยู่ในกองทัพอากาศ มีสิทธิเสรีภาพทุกประการตามหลักประชาธิปไตย แต่ทั้งนี้จะต้องไม่มีเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นและจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ซึ่งกำลังพลของกองทัพอากาศทุกคนต้องพึงปฏิบัติ

๖. การให้ที่ไม่เท่ากันและเท่ากันตามหลักประชาธิปไตย

สังคหวัตถุ แปลว่า ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เสมือนลิมสลักรถที่ตรึงตัวรถไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจายไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ หลักธรรมในสังคหวัตถุ ๔ (ข้อแรก) ได้แก่ “ทาน” ความหมายของทาน คือ การให้ การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น ช่วยปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกันไปมา (ข้อที่สอง) ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน พูดจาจับใจ (ข้อที่สาม) อุตถจริยา ช่วยเหลือกัน ช่วยกิจธุระกันไปให้สำเร็จจุล่ง (ข้อที่สี่) สมานัตตตา คือ การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย การทำตัวให้เข้ากันได้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญและแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ไม่ถือเราถือเขา รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น เช่น ในยามที่ตนตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ทอดทิ้งและยังให้ความช่วยเหลือกัน ย่อมเกิดความสุขและความสามัคคีในหมู่คณะ หลักธรรมในสังคหวัตถุ ๔ จึงนับเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุขของกำลังพลในกองทัพอากาศและในทุกสังคม ทั้งยังช่วยสร้างความปรองดอง ความสามัคคีและมิตรภาพที่ดีงามต่อกำลังพลของกองทัพอากาศในทุกระดับชั้น รวมไปถึงในสังคมโดยรวมอีกด้วย แต่ “การให้” จะเท่ากันหรือไม่เท่ากันนั้นอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ให้หรือผู้รับเป็นคนกำหนด แต่ยังขึ้นอยู่กับโอกาส เวลาที่ใช่ คุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพ ความประพฤติ ความเหมาะสม และ อื่น ๆ ที่ต้องหยิบยกมาพิจารณาร่วมกันอีกหลายประการ ในหน่วยงานของกองทัพอากาศนั้น การให้และการรับที่เท่ากันและไม่เท่ากันนั้นจะเป็นในเรื่องของสิทธิตามระเบียบ/ข้อกำหนด งบประมาณ ความรู้ ความสามารถ คุณสมบัติ พฤติกรรมส่วนบุคคล ฯลฯ เช่น การพิจารณาให้ ครึ่งขั้น ๑ ขั้น และ ๒ ขั้น แก่กำลังพล การเปิดโอกาสให้มีการสอบเลื่อนยศสูงขึ้นตามสติปัญญาและความสามารถ การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นตามความเหมาะสมและประสิทธิผลของงาน สิทธิในการพักอาศัยในบ้านพักข้าราชการที่มีจำนวนจำกัด เป็นต้น การพิจารณาต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ต้องอยู่กรอบและบรรทัดฐานที่กำหนดไว้และการใช้วิจารณญาณของผู้บังคับบัญชาที่ประกอบไปด้วยสติปัญญาและวิสัยทัศน์ที่ดีในการพิจารณา “การให้” นี้ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ข้าราชการที่ได้รับและไม่ได้รับ ซึ่งกำลังพลแต่ละคนจะได้รับไม่เท่ากันเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา แต่สิ่งที่กำลังพลทุกคนจะได้รับเท่าเทียมกัน คือ สิทธิด้านสวัสดิการ เช่น การรักษาพยาบาลสำหรับกำลังพลและครอบครัว สิทธิการเบิกค่าเล่าเรียนบุตร สิทธิของโอกาสในการพัฒนาตนเองโดยการอนุญาตให้เข้ารับการศึกษาต่อในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งกองทัพอากาศได้เปิดหลักสูตรวิชาชีพให้ครอบครัวของกำลังพลได้สมัครเข้ารับการศึกษาฝึกฝน เรียนรู้ และเสริมสร้างทักษะในวิชาชีพที่ถนัด เพื่อไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม ช่างตัดเย็บ และอื่น ๆ

การให้ที่เท่ากันและไม่เท่ากัน บางครั้งก็ไม่สามารถกำหนดตายตัวได้ แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการให้ของผู้ให้และความจำเป็นและความเหมาะสมของผู้รับ ข้อจำกัด และปัจจัยต่าง ๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน แต่การให้และการรับระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาที่สามารถให้ได้อยู่เป็นประจำในทุกโอกาส คือ การให้ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ ความเมตตา ความกรุณา การให้อภัย ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละและแบ่งปัน การให้ความช่วยเหลือตามความสามารถ การให้เกียรติและยอมรับในความเป็นตัวตนของแต่ละคน การที่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟัง

ผู้บังคับบัญชา ให้ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้ความรักและสร้างสามัคคีแก่ผู้ร่วมงานและองค์กร และการอุทิศตนให้กับผู้ร่วมงานและองค์กรในบางโอกาสที่สามารถกระทำได้โดยไม่เรียกร้องสิ่งตอบแทน การให้และการรับต่าง ๆ เหล่านี้ สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นการให้ในกรอบของกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ เพื่อรักษาความมั่นคงของส่วนรวมโดยไม่ละเลยที่จะให้ความสำคัญกับส่วนน้อย อีกทั้งยังนำหลักธรรมาภิบาลและหลักคุณธรรมมาใช้ร่วมด้วยอย่างเหมาะสมและกลมกลืน

๗. วินัยทหารกับหลักประชาธิปไตย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแผ่นดิน ในปี พ.ศ.๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารพุทธศักราช ๒๔๗๖ ขึ้น โดยคำแนะนำและความยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากขณะนั้นทั้งทหารบกและทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกัน จึงสมควรให้กฎหมายฉบับเดียวกันบังคับแก่ทหารทั้งหมด โดยให้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารพุทธศักราช ๒๔๗๖ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๗๖ ตลอดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ลักษณะเฉพาะของกฎหมายฉบับนี้คือการให้อำนาจการปกครองบังคับบัญชาในหน่วยทหาร ผู้บังคับบัญชาในสังกัดทหารมีอำนาจหน้าที่แตกต่างจากการปกครองบังคับบัญชาในอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากทหารนั้นเป็นผู้มีกำลังอำนาจในทางกฎหมายที่สามารถใช้อาวุธในการป้องกันประเทศ อำนาจปกครองจึงต้องเด็ดขาด จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารเนื่องจากทหารมีหน้าที่ป้องกันประเทศชาติโดยตรง และเป็นกลุ่มบุคคลที่ถืออาวุธโดยเปิดเผยย่อมกระทำผิดได้ง่ายกว่าบุคคลพลเรือนทั่วไป ดังนั้น การปกครองบังคับบัญชาทหารจึงจำเป็นต้องกระทำโดยเด็ดขาด สำหรับการบังคับบัญชา หมายถึง อำนาจปกครอง ควบคุมดูแล และสั่งการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทหารจำนวนมากสามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือความมีวินัย ซึ่งหากทหารขาดวินัยหรือวินัยหย่อนยาน ย่อมก่อให้เกิดความแตกแยก แยกความสามัคคีและยากที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุภารกิจได้ และอาจส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อส่วนรวมได้ในที่สุด สำหรับเครื่องมือสำคัญเบื้องต้นของผู้บังคับบัญชาในอันที่จะรักษาระเบียบวินัยของทหารก็คือ กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาเพื่อใช้ในการปกครองบังคับบัญชากำลังพลในสังกัด ตลอดจนให้อำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารผู้กระทำความผิดวินัยทหารโดยเฉพาะ เพื่อให้สร้างกองทัพที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพเข้มแข็ง ดังนั้นวินัยทหารจึงเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร ในยามสงครามถ้าทหารมีวินัยดี การปกครองบังคับบัญชาเป็นระเบียบเรียบร้อย การปฏิบัติในการรบย่อมมีหวังในชัยชนะ ถ้าทหารไม่มีวินัยควบคุมกันไม่ได้ สมรรถภาพของทหารก็จะเสื่อมโทรม ไม่อาจปฏิบัติภารกิจอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จลุล่วงไป จนอาจเป็นภัยร้ายแรงแก่ประเทศชาติได้ แม้ในยามปกติการมีวินัยของทหารยังเป็นเครื่องเชิดชูเกียรติ แสดงถึงสมรรถภาพของกองทัพเป็นที่ยกย่องแก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งในมาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ ได้ให้ความหมาย “วินัยทหาร” คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร ซึ่ง “แบบธรรมเนียมทหาร” ได้แก่ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจง และสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของทหาร ทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยใน

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ มาตรา ๕ ได้ให้ตัวอย่างของการกระทำผิดวินัยทหารไว้ ๙ ข้อ ได้แก่

๑. ดื้อ ซัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
๒. ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
๓. ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
๔. ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร
๕. เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ
๖. กล่าวคำเท็จ
๗. ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร
๘. ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ
๙. เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ ก็เป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเช่นเดียวกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ ของประเทศ แต่การนำหลักประชาธิปไตยพื้นฐานที่ใช้กับพลเรือนมาใช้ในกองทัพอากาศนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงและเข้าใจถึงบริบทของกองทัพด้วย พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารจึงไม่สามารถที่จะพิจารณาจากรูปแบบของระบอบการปกครองได้เพียงอย่างเดียว จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมอันประกอบไปด้วยสภาพสังคมภายในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร รวมไปถึง ระเบียบ วินัย ข้อบังคับ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด แล้วจึงนำมาประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับการปกครองแบบประชาธิปไตยให้มากที่สุด โดยไม่สูญเสียเอกภาพในการควบคุมและสายการบังคับบัญชา เพื่อให้ทหารรู้จักสามัคคีและปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัยอันดี ซึ่งจะส่งผลให้ทุกกองทัพสามารถพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

๘. การลงโทษผู้ที่กระทำผิดตามหลักประชาธิปไตย

บ้านย่อมมีกฎของบ้าน เมืองก็ย่อมมีกฎของเมือง ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะออกกฎหมายมาเพื่อสร้างสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นแก่ประเทศชาติและประชาชนในชาติ กฎหมายเมื่อประกาศใช้แล้วผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงโทษหรือตกอยู่ในสภาพบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ จะหนักหรือเบาแล้วแต่ความผิด ในกฎหมายอาญา สภาพบังคับเรียกว่าโทษ มีอยู่ ๕ ประการ คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์ ในกฎหมายแพ่ง สภาพบังคับขึ้นอยู่กับกระทำความผิด เช่น บังคับให้ชำระหนี้ชดใช้ค่าเสียหาย หรือเสียดอกเบี้ย เป็นต้น นอกจากนี้ในกฎหมายอื่น ๆ ก็อาจมีสภาพบังคับอื่น ๆ อีกก็ได้ เช่น ข้าราชการที่ทำผิดวินัย อาจถูกตัดเงินเดือน สั่งพักราชการให้ออกปลดออกหรือไล่ออก ดังที่กล่าวมาคือสภาวะการบังคับใช้กฎหมายในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทหารก็เช่นกัน ในทางทหารนั้นถือว่าการกระทำผิดวินัยเป็นเรื่องร้ายแรงต้องถูกลงโทษเช่นเดียวกับความผิดทางอาญาของบ้านเมืองทั่วไป เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดให้อำนาจผู้บังคับบัญชาลงโทษทหารที่กระทำผิดวินัยได้ ดังนี้

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารพุทธศักราช ๒๔๗๖

หมวด ๓

อำนาจลงทัณฑ์

มาตรา ๘ ทัศนคติที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหารดังกล่าวไว้ในหมวด ๒ นั้น ให้มีกำหนดเป็น ๕ สถาน คือ

๑) ภาคทัศนคติ คือ ผู้กระทำผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัศนสถานหนึ่งสถานใดดังกล่าวมาแล้ว และมีเหตุอันควรปราณี จึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏหรือให้ทำทัศนบันไว้

๒) ทัศนกรรม คือการให้กระทำการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ

๓) กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้

๔) ชัง คือ ชังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

๕) จำชัง คือ ชังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

นอกจากทัศนคติที่กล่าวไว้นี้ ห้ามมิให้คิดขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด

แต่ถึงแม้การลงโทษผู้ที่กระทำผิดจะมีความจำเป็นเพียงใดก็ตาม แต่ในการปกครองบังคับบัญชาทหารก็มีได้ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาทหารที่จะสั่งลงโทษ ลงทัศนทัณฑ์ได้ตามอำเภอใจแต่อย่างไร แต่จะมีกรอบและหลักเกณฑ์ที่ว่าด้วยวินัยทหารเป็นหลักในการปกครองบังคับบัญชาทหาร ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารนี้ มีระบบการควบคุมกำกับ ตรวจสอบ และถ่วงดุล เช่น มาตรา ๖ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวางรักษาวินัยทหาร ที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่นั้นโดยกวดขัน, มาตรา ๗ ทหารผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยทหาร จักต้องรับทัศนคติตามวิธีที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้, มาตรา ๙ วรรคท้าย และนอกจากทัศนคติ ที่กล่าวไว้แล้ว ห้ามมิให้คิดทัศนคติขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด, มาตรา ๑๓ ก่อนที่ผู้ที่มีอำนาจลงทัศนคติจะลงทัศนคติครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ่วงถ่วงแน่นอนว่าผู้ที่จะต้องรับทัศนคตินั้นมีความผิดจริงแล้วจึงสั่งลงทัศนคตินั้นต้องระวางอย่าให้เป็นการลงทัศนคติไปโดยทุจริต หรือลงทัศนคติแก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่าการทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใดแล้วจึงลงทัศนคติ, มาตรา ๒๑ ในการที่จะรักษาวินัยทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจักต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชาหรือลงทัศนคติอยู่เองเป็นธรรมดา แต่ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิด มีความอยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้ได้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางเป็นระเบียบไม่ก้าวก่าย และมาตรา ๒๙ ถ้าผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์เมื่อใดต้องรีบไต่สวนและจัดการ แก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ยื่นใบร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยเสียไม่ได้เป็นอันขาด ผู้ใดเพิกเฉยนับว่ากระทำผิดต่อวินัยทหาร เป็นต้น และเมื่อมีการลงโทษหรือลงทัศนคติผู้ที่กระทำผิดก็ให้พิจารณาลงโทษตามความผิดที่สมควรแก่เหตุแห่งความผิดนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่าการลงโทษ ลงทัศนคติ ผู้กระทำผิดทางวินัยทหาร ไม่ได้มีความแตกต่างจากกฎหมายบ้านเมืองทั่วไปที่ยึดถือความถูกต้อง ยุติธรรม และคุณธรรมเป็นหลักสำคัญ บทลงโทษต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของทหาร เพื่อให้เกิดความสงบสุขในหมู่ทหาร สามารถบังคับบัญชา ควบคุม สั่งการทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในหน่วยทหาร เสริมสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติ เพราะทหารมีหน้าที่ปกป้องประเทศ หากหน่วยทหารควบคุมไม่ได้ไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว ประเทศชาติจะมั่นคงอยู่ได้อย่างไร

สรุปได้ว่า ทหารอากาศหรือกองทัพอากาศในปัจจุบันนี้ มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามพันธกิจที่ได้รับมอบหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยการปฏิบัติหน้าที่นี้ จะผิดพลาดไม่ได้ เนื่องจากเป็นหน้าที่ในการป้องกันประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้และระเบียบเพิ่มเติมในการที่จะบังคับบัญชาหรือควบคุมให้กำลังพลมีความเคร่งครัดในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมากกว่าประชาชนทั่วไป สิ่งนั้นคือ วินัยทหาร เพราะถ้าทหารไม่มีวินัยและไม่เชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาแล้ว หากเกิดสงครามหรือภาวะคับขันแล้ว จะเกิดความเสียหายที่ไม่อาจยอมรับได้ หากแต่ในยามปกติทั่วไป ทหารทุกคนย่อมมีสิทธิในด้านต่าง ๆ ตามระบอบประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

- พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖
- แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๖๓ – ๒๕๗๐
- สมรรถนะหลัก (Core Competency) กองทัพอากาศ
- พระราชบัญญัติ ว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๕๗๖
- หลักประชาธิปไตยในกองบัญชาการกองทัพไทย พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์ บทความย่อ
- Charles-Louis de Secondat, baron de La Brède et de Montesquieu สืบค้นข้อมูล จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี
- สังคหวัตถุ ๔ สืบค้นข้อมูล จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี